

Ιόνιο Πανεπιστήμιο
Τμήμα Τεχνών Ήχου και Εικόνας

Πτυχιακή εργασία με τίτλο:
Επιστροφές I (Γεωργία) & Επιστροφές II (Ουκρανία)

Αλέξιος Σιδηρόπουλος
ΤΧ2007033

Επιβλέπων:
Αντώνης Ζήβας

Κέρκυρα
Ιούνιος 2020

Πίνακας περιεχομένων

Πρόλογος.....	2
Εισαγωγή.....	3
Ανάλυση φωτογραφικής εργασίας	4
Οργάνωση	4
Επιστροφές I (Γεωργία)	4
«Επιστροφές I (Γεωργία)», Έκθεση Φωτογραφίας	9
Επιστροφές II (Ουκρανία).....	10
«Επιστροφές II (Ουκρανία)», Παρουσίαση.....	13
Μέθοδος εργασίας, εξοπλισμός και επεξεργασία	14
Ιστορικές αναφορές	14
Επίλογος.....	22
Βιβλιογραφία	23

Πρόλογος

Η προσωπική μου ιστορία περιλαμβάνει μια σειρά μεταναστευτικών μετακινήσεων που έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην εξέλιξη της προσωπικότητάς μου. Η οικογένεια της μητέρας μου, Ελληνικής (Ποντιακής) καταγωγής, έζησε για αρκετά χρόνια στην Ντάγκβα, ένα ορεινό χωριό της τώρα Γεωργίας. Το 1984 η μητέρα μου έφυγε για σπουδές στην πόλη Λουχάνσκ της σημερινής Ουκρανίας, όπου το 1989 με έφερε στον κόσμο. Ακολουθεί η πτώση της Σοβιετικής Ένωσης (1989)¹ και στην συνέχεια το τέλος της Περestroϊκ (1991)² που επιφέρει τον διαχωρισμό των συνόρων μεταξύ των κρατών που αποτελούσαν την μέχρι τότε Ένωση. Το 1991 καθώς η πολιτική και η οικονομική κατάσταση είναι τεταμένη η μητέρα μου αποφασίζει να με εμπιστευτεί στα χέρια των παππούδων μου στη Γεωργία, ενώ αυτή επιστρέφει για να δουλέψει στην Ουκρανία. Την επιλογή της αυτή ακολουθεί η έναρξη του εμφυλίου πολέμου στην Γεωργία (1991-1993)³, πράγμα που δημιουργεί σημαντικά προβλήματα μετακινήσεων, με αποτέλεσμα την αδυνατότητα συναντήσεών μας. Με την λήξη του πολέμου και ενώ σταδιακά μέλη της οικογένειας μεταναστεύουν στην Ελλάδα, η μητέρα μου κατορθώνει να επιστρέψει στη Γεωργία, για να πραγματοποιηθεί στα τέλη του Οκτωβρίου του 1994 και η δική μας μετανάστευση στην Ελλάδα.

Τον Οκτώβριο του 2014 συμπληρώθηκαν 20 χρόνια παραμονής μου στην Ελλάδα. Έτσι τον Δεκέμβριο "επετειακά", για την ενθύμηση του πρώτου ταξιδιού, αλλά και για την αναζωογόνηση των αναμνήσεων των παιδικών μου χρόνων από έναν τόπο του οποίου η ανάμνηση φθίνει μέσα από τις μνήμες και τις περιγραφές τρίτων, πραγματοποίησα ένα νέο ταξίδι ακολουθώντας την αντίστροφη διαδρομή.

Σε συνέχεια αυτής της αναζήτησης τον Νοέμβριο του 2019, τριάντα χρόνια μετά την γέννησή μου, πραγματοποίησα μία δεύτερη «Επιστροφή», αυτήν την φορά σε αναζήτηση του πατέρα μου με τον οποίο είχα χάσει επαφή τα τελευταία εικοσιεπτά χρόνια.

¹https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%94%CE%B9%CE%AC%CE%BB%CF%85%CF%83%CE%B7_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%A3%CE%BF%CE%B2%CE%B9%CE%B5%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82_%CE%88%CE%BD%CF%89%CF%83%CE%B7%CF%82

²<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CE%B5%CF%81%CE%B5%CF%83%CF%84%CF%81%CF%8C%CE%B9%CE%BA%CE%B1>

³https://en.wikipedia.org/wiki/Georgian_Civil_War

Εισαγωγή

Το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί το υποστηρικτικό μέρος της συγκεκριμένης πτυχιακής εργασίας, που έχει ως αντικείμενο την δημιουργία μιας φωτογραφικής ενότητας. Στόχος του κειμένου είναι η ανάλυση του θέματος, του τρόπου εργασίας καθώς και η αναφορά σε παραδείγματα άλλων, με κάποιους τρόπους σχετιζόμενων δράσεων, τόσο απο την παλαιότερη όσο και την πρόσφατη ιστορία της φωτογραφίας.

Στην φωτογραφική αυτή ενότητα επιχειρείται η αποτύπωση προσωπικών βιωμάτων, αντλούμενων απο το παρελθόν με γνώμονα την μνήμη. Η ανάγκη πραγματοποίησής της προέκυψε απο το προσωπικό μου ενδιαφέρον αναζήτησης των στοιχείων του παρελθόντος που παίζουν σημαντικό ρόλο στην δόμηση της προσωπικότητάς μου. Η έλλειψή τους μου δημιουργούσε μόνιμα την αίσθηση του ανολοκλήρωτου και της απουσίας μιας σταθερής βάσης.

Ανάλυση φωτογραφικής εργασίας

Οργάνωση

Η ενότητα έχει χωριστεί σε δύο μέρη, «Επιστροφές I (Γεωργία)» και «Επιστροφές II (Ουκρανία)». Το πρώτο μέρος, αποτελούμενο από 19 ασπρόμαυρες φωτογραφίες, πραγματεύεται την αναζήτηση του τόπου όπου πέρασα τα παιδικά μου χρόνια ενώ το δεύτερο, αποτελούμενο από 18 ασπρόμαυρες φωτογραφίες, την συνάντηση με τον πατέρα μου. Στόχος μου υπήρξε η συμπλήρωση προσωπικών μνημών οι οποίες έφθιναν με την πάροδο του χρόνου.

Επιστροφές I (Γεωργία)

Η πρώτη ενότητα έχει δομηθεί από 19 α/μ φωτογραφίες που έχουν ως αναφορά το ενδοσκοπικό αυτό ταξίδι καθώς και την επιλεγμένη παρουσίαση του τόπου όπου πέρασα τα παιδικά μου χρόνια. Τα κριτήρια που χρησιμοποιήθηκαν για την λήψη είναι τόσο αυτά της φωτογραφίας δρόμου⁴ όσο και της φωτογραφίας τεκμηρίωσης (φωτογραφικό ντοκιμαντέρ)⁵.

Η σειρά με την οποία παρουσιάζονται οι εικόνες εισάγει στην βιωματική εμπειρία του ταξιδιού. Το πρώτο σκέλος αυτού του μέρους παρουσιάζει παραστάσεις από την διαδρομή (Εικ.1-Εικ.8). Στη συνέχεια ως γέφυρα μετάβασης στις επόμενες εικόνες τοποθετούνται η Εικ.9 και η Εικ.10. Ακολουθεί η παρουσίαση είτε χώρων στους οποίους ζούσα μαζί με την οικογένειά μου είτε άλλων στους οποίους ζούσαν ή ζούν φίλοι και συγγενείς (Εικ.11-Εικ.17). Η σειρά ολοκληρώνεται με αναφορά στην νοσταλγία την οποία πλέον έχουμε ως οικογένεια με αυτόν τον τόπο (Εικ.18, Εικ.19).

Εικ. 1. Επιστροφές 1, 2014

⁴https://en.wikipedia.org/wiki/Street_photography

⁵ Η φωτογραφική αυτή κατεύθυνση από κοινού με αυτήν του φωτορεπορτάζ έχει σαν λειτουργία την καταγραφή/ σχολιασμό κοινωνικών/ ιστορικών φαινομένων ή και προσωπικών εμπειριών, δίνοντας παράλληλα στον φωτογράφο την δυνατότητα της εικαστικά δημιουργικής χρήσης του μέσου του μέσα από κατάλληλα διαμορφωμένες προσεγγίσεις.

https://en.wikipedia.org/wiki/Documentary_photography

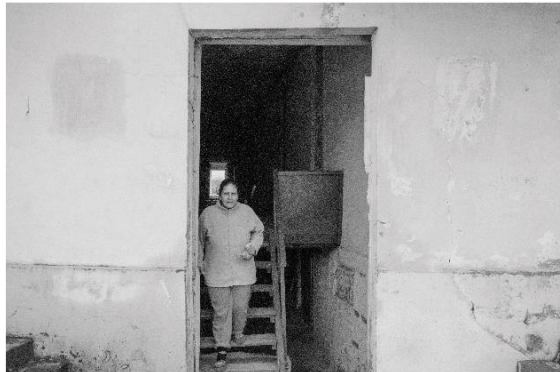
Εικ. 2. Επιστροφές 1, 2014

Εικ. 3. Επιστροφές 1, 2014

Εικ. 4. Επιστροφές 1, 2014

Εικ. 5. Επιστροφές 1, 2014

Εικ. 6. Επιστροφές 1, 2014

Εικ. 7. Επιστροφές 1, 2014

Εικ. 8. Επιστροφές 1, 2014

Εικ. 9. Επιστροφές 1, 2014

Εικ. 10. Επιστροφές 1, 2014

Εικ. 11. Επιστροφές 1, 2014

Εικ. 12. Επιστροφές 1, 2014

Εικ. 13. Επιστροφές 1, 2014

Εικ. 14. Επιστροφές 1, 2014

Εικ. 15. Επιστροφές 1, 2014

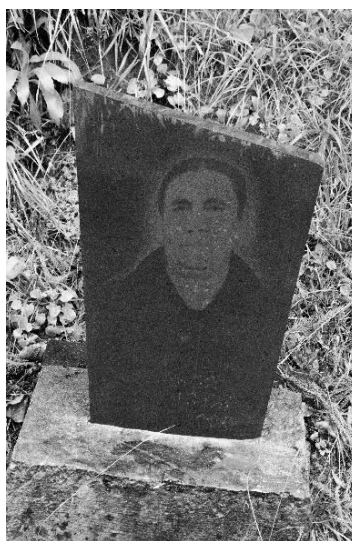
Εικ. 16. Επιστροφές 1, 2014

Είκ. 17. Επιστροφές 1, 2014

Είκ. 18. Επιστροφές 1, 2014

Είκ. 19. Επιστροφές 1, 2014

«Επιστροφές Ι (Γεωργία)», Έκθεση Φωτογραφίας

Για την παρουσίαση των εικόνων αυτού του μέρους της εργασίας επιλέχθηκε η έκθεσή τους σε πραγματικό χώρο (Εικ.20-Εικ.22). Ως αποτέλεσμα στο διάστημα 29/02/2020 έως 11/03/2020 πραγματοποιήθηκε έκθεση με τίτλο «Επιστροφές Ι (Γεωργία)» στον εκθεσιακό χώρο του Λατινικού Παρεκκλησίου στο Παλαιό Φρούριο της Κέρκυρας. Οι εικόνες εκτυπώθηκαν σε διαστάσεις 90x60 εκατοστών ώστε ο θεατής να μπορεί να έρθει σε όσο το δυνατόν εγγύτερη επαφή με το περιεχόμενό τους. Η διάταξη ήταν αμιγώς γραμμική, με τις αποστάσεις μεταξύ τους ίσες, ώστε η θέαση να γίνεται χωρίς παύσεις.

Εικ. 20

Εικ. 21

Εικ. 22

Επιστροφές II (Ουκρανία)

Το δεύτερο μέρος της ενότητας έχει δομηθεί μέσα από 18 α/μ φωτογραφίες που έχουν ως αναφορά το ταξίδι και την συνάντησή μου με τον πατέρα μου στο Λισκάνσκ της Ουκρανίας.

Οι εικόνες παρουσιάζουν την καθαρά προσωπική μου εμπειρία μου από το ταξίδι. Οι πρώτες επτά εικόνες (Εικ. 23-Εικ. 30) αναφέρονται στο χρονικό της διαδρομής, μέχρι την συνάντηση με τον πατέρα μου. Οι επτά εικόνες που ακολουθούν (Εικ. 31-Εικ. 36) είναι επικεντρωμένες στο πρόσωπο του πατέρα μου και έχουν δημιουργηθεί στο σπίτι του. Οι τέσσερις τελευταίες εικόνες (Εικ. 37- Εικ. 40) ανήκουν στην οπτική λογική των πρώτων επτά.

Είκ. 23. Επιστροφές 2, 2019

Είκ. 24. Επιστροφές 2, 2019

Είκ. 25. Επιστροφές 2, 2019

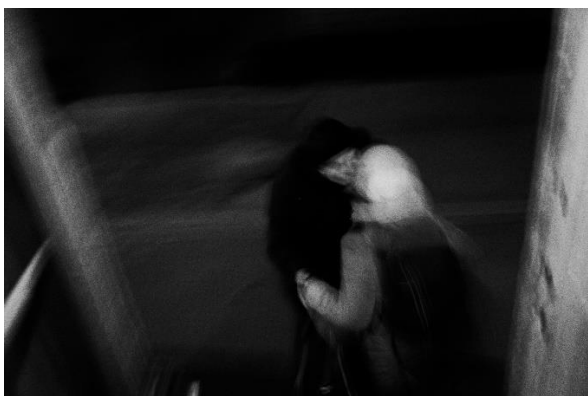
Είκ. 26. Επιστροφές 2, 2019

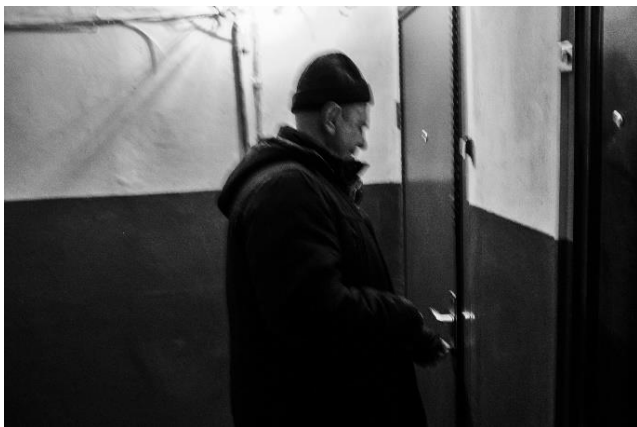
Είκ. 27. Επιστροφές 2, 2019

Είκ. 28. Επιστροφές 2, 2019

Είκ. 29. Επιστροφές 2, 2019

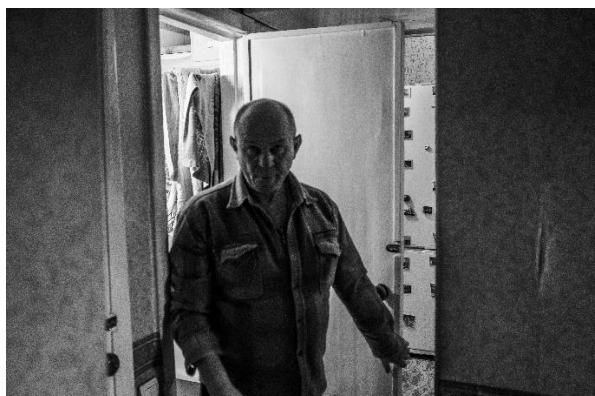
Είκ. 30. Επιστροφές 2, 2019

Είκ. 31. Επιστροφές 2, 2019

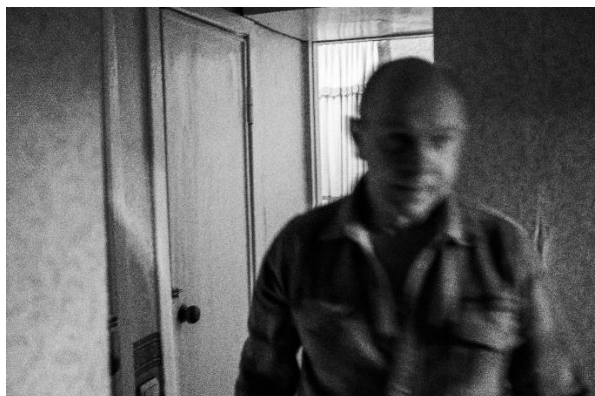
Είκ. 32. Επιστροφές 2, 2019

Είκ. 33. Επιστροφές 2, 2019

Είκ. 34. Επιστροφές 2, 2019

Είκ. 35. Επιστροφές 2, 2019

Είκ. 36. Επιστροφές 2, 2019

Είκ. 37. Επιστροφές 2, 2019

Είκ. 38. Επιστροφές 2, 2019

Είκ. 39. Επιστροφές 2, 2019

Είκ. 40. Επιστροφές 2, 2019

«Επιστροφές II (Ουκρανία)», Παρουσίαση

Ως πρόθεση, ο τρόπος παρουσίασης αυτών των εικόνων θα ήταν και πάλι η έκθεσή τους σε πραγματικό χώρο, με εκτυπώσεις μεγάλων διαστάσεων όπως ακριβώς αυτές του πρώτου μέρους. Από την στιγμή που δεν ήταν δυνατή η πραγματοποίηση της δεύτερης αυτής έκθεσης για την ολοκλήρωση της πτυχιακής εργασίας, οι εικόνες του δεύτερου μέρους παρουσιάζονται σε μορφή διαφανειών.

Μέθοδος εργασίας, εξοπλισμός και επεξεργασία

Για την σύσταση αυτής της φωτογραφικής ενότητας πραγματοποιήθηκαν δύο προγραμματισμένα ταξίδια, το πρώτο τον Δεκέμβριο του 2014 και το δεύτερο τον Νοέμβριο του 2019. Σκοπός ήταν η αναβίωση της ζωής που είχα ζήσει στην παιδική μου ηλικία. Η φωτογραφική δράση είχε ως στόχο την καταγραφή της εμπειρίας αυτής εν τη εξελίξει της.

Στο πρώτο ταξίδι στην Γεωργία χρησιμοποιήθηκε μία φωτογραφική μηχανή NikonD7000 με φακό μεταβαλλόμενης εστιακής απόστασης (NikonAF-SNikkor 18-105mmf3.5-5.6 GEDVR), ο οποίος χρησιμοποιήθηκε αμιγώς σε εστιακή απόσταση 18mm, η οποία μεταφράζεται στην πραγματικότητα σε περίπου 35mm στην αντιστοιχία μίας full frame μηχανής. Κατά την διάρκεια του ταξιδιού φωτογράφιζα ενστικτωδώς και στη συνέχεια απο το σύνολο των εικόνων που προέκυψαν επέλεξα αυτές που κρίθηκαν δόκιμες.

Στο δεύτερο ταξίδι χρησιμοποιήθηκε μία φωτογραφική μηχανή Fujifilm X100F η οποία έχει προσαρμοσμένο φακό 35mm. Ο τρόπος φωτογράφισης και επιλογής ήταν ακριβώς ίδιος με αυτόν του πρώτου μέρους.

Όσον αφορά στην επεξεργασία που υπέστησαν οι εικόνες χρησιμοποιήθηκε το πρόγραμμα Adobe Lightroom. Κατά την επεξεργασία των εικόνων μετά την λήψη περιορίστηκα μόνο σε ρυθμίσεις φωτεινότητας και βαθμού τονικής αντίθεσης, με τον ίδιο τρόπο που θα μπορούσε κανείς να επέμβει και στον σκοτεινό θάλαμο.

Ιστορικές αναφορές

Το 1967 πραγματοποιήθηκε η έκθεση New Documents⁶ στο Museum of Modern Art στη Νέα Υόρκη με επιμελητή τον John Szarkowski⁷, ο ίδιος έγραψε σχετικά:

"...In the past decade a new generation of photographers has directed the documentary approach toward more personal ends. Their work betrays a sympathy- almost an affection- for the imperfections and the frailties of society. They like the real world, in spite of its terrors, as the source of all wonder and fascination and value- no less precious for being irrational..."

(John Szarkowski, New Documents (Wall Label), 1967)

Βασική αναφορά της παρούσας φωτογραφικής διερεύνησης είναι η μετανάστευση, θέμα που επαναλαμβάνεται κατά καιρούς στην ιστορία της φωτογραφίας, όπως ενδεικτικά απο τον Jacob Riis στα τέλη του 19^{ου} (Εικ. 41)και

⁶https://en.wikipedia.org/wiki/New_Documents

⁷https://en.wikipedia.org/wiki/John_Szarkowski

τον Lewis Hine στις αρχές του 20^{ου} αιώνα (Εικ. 42), μέχρι τους σύγχρονους Κωνσταντίνο Μάνο στο λεύκωμά του A Greek portfolio (Εικ. 45) της δεκαετίας του 1960, τον Νίκο Οικονομόπουλο, με τις συλλογές "Albanians living in Greece" (Εικ. 43) και "Immigrants and Refugees in Greece" (Εικ. 44) του τέλους της δεκαετίας του 1990 και της αρχής της δεκαετίας του 2000, τον Παύλο Κοζαλίδη στο λεύκωμά του "Αναζητώντας την χαμένη πατρίδα" (Εικ. 46, Εικ. 47) της δεκαετίας του 1990 και τον Enri Canaj στο λεύκωμά του "The visible moment" των μέσων της δεκαετίας του 2010 (Εικ. 48, Εικ. 49).

Ως προς τις εικαστικές στάσεις που χαρακτηρίζουν τους πιο πάνω κύκλους, διαφορετικοί φωτογράφοι διακρίνονται από διαφορετικές προσεγγίσεις του ίδιου αντικειμένου. Πιο συγκεκριμένα ο Hine τεκμηριώνει μεθοδικά τις συνθήκες εργασίας και τα χαρακτηριστικά των ανθρώπων που φωτογράφιζε ενώ ο Οικονομόπουλος, χωρίς να αποτελεί άμεσα μέρος του θέματος που φωτογραφίζει, το προσεγγίζει με την απαραίτητη κατά τον Bresson "ευαισθησία" απαραίτητη για την εκφραστική λιτότητα.⁸ Στην περίπτωση του Μάνου το θέμα αντιμετωπίζεται οπτικά μέσα από μία διαφορετική στάση, καθώς ο ίδιος πραγματοποιεί συνειδητά ένα ταξίδι στην πατρίδα που δεν γνώρισε. Ο Κοζαλίδης τέλος, η δουλειά του οποίου υπήρξε έναυσμα για αυτήν την διερεύνηση, πραγματοποίησε το ίδιο ταξίδι που προτείνεται εδώ (από την Ελλάδα στην Γεωργία), επιλέγοντας όμως, αντίθετα από την εδώ προτεινόμενη διάθεση, την πραγματοποίηση μιας σειράς περιηγήσεων σε διάφορες περιοχές όπου ζούσαν Έλληνες, με κύριο στόχο την προβολή μιας 'χαμένης πατρίδας' του ελληνισμού.

Εικ. 41. Jacob Riis, A young girl, holding a baby, sits in a doorway next to a garbage can. Circa 1890

⁸"... το ντοκουμέντο δεν είναι δυνατόν να περιορίζεται απλώς σε μία αποστασιοποιημένη καταγραφή των γεγονότων, αλλά οφείλει να επιδεικνύει συναισθηματική ταύτιση και να προκαλεί συγκίνηση... παρά την ακλόνητη πεποίθηση ότι η ανυποκρισία και η αμεσότητα αρκούν για να πιστοποιηθεί η αξία χρήσης του ντοκουμέντου ως "αληθινής" μαρτυρίας, αναγνωρίζει πως η παρουσία του φωτογράφου, το "μάτι του νου" του, όπως χαρακτηριστικά διακήρυττε ο βετεράνος φωτογράφος (Henri Cartier- Bresson), έχει πρωτεύουσα σημασία..."

(Αλεξάνδρα Μόσχοβη, "Ιστορίες εκτόπισης", 2008)

Εικ. 42. Lewis Hine, Immigrants going down gangplank, 1905

Εικ. 43. Νίκος Οικονομόπουλος

Εικ. 44. Νίκος Οικονομόπουλος, Homeless man asleep on a street, 2001

Εικ. 45. Κωνσταντίνος Μάνος, Man reading newspaper, 1962

Εικ. 46. Παύλος Κοζαλίδης, Αναζητώντας την χαμένη πατρίδα

Εικ. 47. Παύλος Κοζαλίδης, Αναζητώντας την χαμένη πατρίδα

Εικ. 48. EnriCanaj, 2016

Εικ. 49. EnriCanaj, 2015

Σχετικά με τα κριτήρια φωτογράφησης παρατίθενται επίσης παραδείγματα απο την ιστορία της φωτογραφίας με αρχική αναφορά την φωτογραφία δρόμου (street photography), που ορίζεται ως η φωτογραφική δράση κατά την οποία συλλαμβάνονται εικόνες τυχαίων γεγονότων στον δημόσιο χώρο⁹. Ο Henri Cartier-Bresson, σημαντικό ορόσημο της φωτογραφίας δρόμου¹⁰, εισήγαγε την έννοια της αποφασιστικής στιγμής¹¹ που έπαιξε πολύ σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη της κατεύθυνσης (Εικ. 50, Εικ. 51)¹². Πολύ σημαντική συνεισφορά στο χώρο της φωτογραφίας δρόμου υπήρξε επίσης η έκδοση του λευκώματος “The Americans”¹³ του Robert Frank¹⁴ το 1958 και

⁹https://en.wikipedia.org/wiki/Street_photography

¹⁰https://en.wikipedia.org/wiki/Henri_Cartier-Bresson

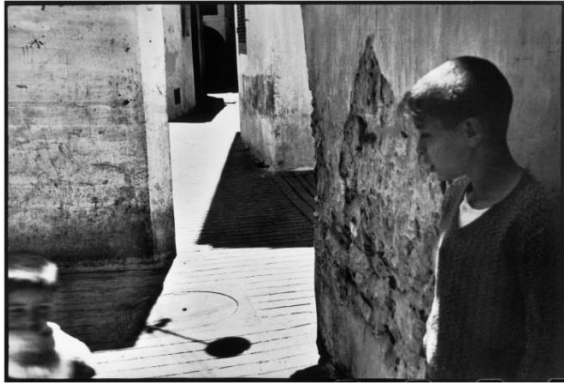
¹¹<https://www.nytimes.com/interactive/projects/cp/obituaries/archives/henri-cartier-bresson-photography>

¹² Newhall, 2012: 288

¹³[https://en.wikipedia.org/wiki/The_Americans_\(photography\)](https://en.wikipedia.org/wiki/The_Americans_(photography))

¹⁴https://en.wikipedia.org/wiki/Robert_Frank

1959¹⁵ (Εικ. 52, Εικ. 53)¹⁶. Από τα πολυάριθμα άλλα σημαντικά ονόματα φωτογράφων δρόμου αναφέρονται εδώ ενδεικτικά αυτά του Bruce Davidson¹⁷ (Εικ. 54) και του Josef Koudelka¹⁸ (Εικ. 55) , από την στιγμή που οι εικόνες τους σχετίζονται με διαφορετικούς τρόπους με αυτές των «Επιστροφών» I και II.

Εικ. 50.Henri Cartier-Bresson, Seville, Andalucia, Spain, 1933

Εικ. 51.Henri Cartier-Bresson, The Var department, Hyeres, France, 1932

Εικ. 52.Robert Frank, View from Hotel window, Butte, Montana 1956

Εικ. 53.Robert Frank, Trolley, New Orleans, 1955

¹⁵ Marien, 2010: 344

¹⁶ Foster, 2007:431

¹⁷[https://en.wikipedia.org/wiki/Bruce_Davidson_\(photographer\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Bruce_Davidson_(photographer))

¹⁸https://en.wikipedia.org/wiki/Josef_Koudelka

Εικ. 54. Bruce Davidson, Couple kissing on street, London, England, 1960

Εικ. 55. Josef Koudelka, Gypsies, Kadan, Czechoslovakia, 1963

Τέλος παρατίθενται παραδείγματα απο την σύγχρονη ιστορία της φωτογραφίας τα οποία μπορούν να θεωρηθούν ως σημεία αναφοράς για την εκπόνηση της παρούσας έρευνας, είτε απο την άποψη της συγγένειας των θεμάτων τους είτε απο αυτήν της εικαστικής τους προσέγγισης. Σημαντικότερη σχετική αναφορά είναι η δουλειά του Παύλου Κοζαλίδη με τίτλο “Αναζητώντας την χαμένη πατρίδα” (Εικ. 46, Εικ. 47, Εικ. 56, Εικ. 57, Εικ. 58) στο πλαίσιο της οποίας ο ίδιος πραγματοποίησε επί σειρά ετών “Επιστροφές”, αναζητώντας τις ρίζες της οικογένειάς του. Επίσης χαρακτηριστική αναφορά αποτελεί η δουλειά του Luc Delahaye¹⁹ με τίτλο Winterreise, στην οποία ο ίδιος πραγματεύεται την ζωή στην Ρωσία του τέλους της δεκαετίας του 1990 (Εικ. 59, Εικ. 60, Εικ. 61, Εικ. 62, Εικ. 63). Τέλος παρατίθεται η δουλειά της Nan Goldin²⁰ η οποία φωτογράφησε στο στενό κοινωνικό της περιβάλλον και ανάδειξε λεπτομέρειες της καθημερινότητας ομάδων νέων ανθρώπων μέσα στις οποίες ζούσε και η ίδια. Η ιδιαιτερότητα που ενδιαφέρει στην προκειμένη περίπτωση είναι η εγγύτητα και αμεσότητα των εικόνων με το θέμα που παρουσιάζουν (Εικ. 64, Εικ. 65, Εικ. 66, Εικ. 67).

¹⁹https://en.wikipedia.org/wiki/Luc_Delahaye

²⁰https://en.wikipedia.org/wiki/Nan_Goldin

Εικ. 56. Παύλος Κοζαλίδης, Αναζητώντας την χαμένη πατρίδα

Εικ. 57. Παύλος Κοζαλίδης, Αναζητώντας την χαμένη πατρίδα

Εικ. 58. Παύλος Κοζαλίδης, Αναζητώντας την χαμένη πατρίδα

Εικ. 59. Luc Delahaye, Winterreise

Εικ. 60. Luc Delahaye, Winterreise

Fig. 61. Luc Delahaye, Winterreise

Fig. 62. Luc Delahaye, Winterreise

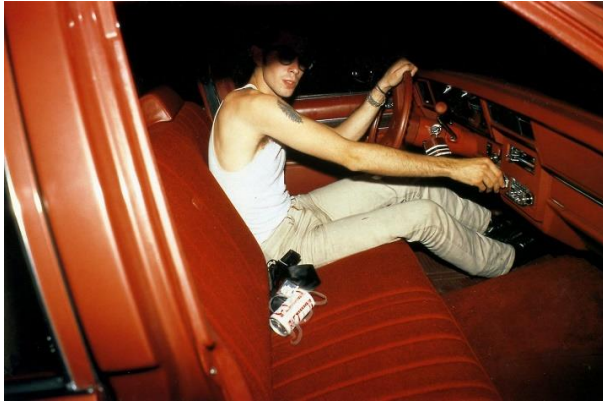
Fig. 63. Luc Delahaye, Winterreise

Fig. 64. Nan Goldin, The ballad of sexual dependency

Fig. 65. Nan Goldin, The ballad of sexual dependency

Εικ. 66. Nan Goldin, The ballad of sexual dependency

Εικ. 67. Nan Goldin, The ballad of sexual dependency

Επίλογος

Η φωτογραφική ενότητα «Επιστροφές», όπως παρουσιάζεται μέσα από τα δύο διαφορετικά της μέρη «I (Γεωργία)» και «II (Ουκρανία)» αφορά σε μια καθαρά προσωπική θεώρηση της προσωπικής μου ιστορίας μέσα από την επαφή μου με το ζήτημα της μετανάστευσης και επομένως της απομάκρυνσης και της απώλειας επαφής με το αρχικό περιβάλλον της ζωής μου και σε διαφορετικούς βαθμούς με τους γονείς και τους συγγενείς μου. Στην φωτογραφική αυτή διερεύνηση δεν επιχειρείται σε καμμία περίπτωση η εξαγωγή γενικών συμπερασμάτων και ερμηνειών.

Βιβλιογραφία

Constantine Manos, *A Greek Portfolio*, Magnum Photos, 1960s

Nikos Economopoulos, *Albanians Living in Greece*, Magnum Photos, 1990s

Nikos Economopoulos, *Immigrants And Refugees in Greece*, Magnum Photos, 1990s

Πάυλος Κοζαλίδης, *Αναζητώντας την Χαμένη Πατρίδα*, Μουσείο Μπενάκη, Αθήνα, 2008

Enri Canaj, *The Visible Moment*, Magnum Photos, 2010s

Robert Frank, *The Americans*, Grove Press, 1959

Luc Delahaye, *Winterreise*, Phaidon, 2000

Nan Goldin, *The Ballad of Sexual Dependency*, Aperture, New York, 2012

Foster, H., Krauss, R., Bois Y. A., Buchloch B. 2007. *Η τέχνη από το 1900*. (μετ. Ιουλία Τσολακίδου). Αθήνα: Επίκεντρο

A. Sekula, *Dismantling Modernism, Reinventing Documentary*, *The Massachusetts Review*: 1978

B. Newhall, *The History of Photography from 1839 to the present*, The Museum Of Modern Art, New York: 2002

Marien, M. W. 2010. *Photography, A Cultural History*. London: Laurence King Publishing